

Vilka är gnostikerna?

Termen ”gnostisk” innehöll en negativ betydelse, när dessa mycket tidiga kyrkofäder använde den för att beteckna särskilt framträdande heretiker. Artikeln har förberetts vid Navarras Universitet.

2009-03-31

● Termen ”gnostisk” kommer från det grekiska ordet ”gnosis”, som betyder kunskap.

► En gnostiker är därför en person, som besitter en speciell kunskap och lever i enlighet med den. I denna mening innebär inte termen ”gnosis” något negativt.

► Några av de tidiga kyrkofäderna som Clemens av Alexandria och St. Irenaeus talar om ”gnosis” i betydelse om kunskapen vi får genom tron: ”den sanna gnosticismen” – skriver St. Irenaeus – ”är apostlarnas lära” (Mot heresierna IV, 33, 8)

► Termen ”gnostisk” innehöll en negativ betydelse, när dessa mycket tidiga kyrkofäder använde den för att beteckna särskilt framträdande heretiker, som framträdde mellan första och tredje århundradet.

► St. Irenaeus var den förste, som använde det i denna mening för att referera till Simons av Samarien kätteri (Apg. 8:9-24) Han nämner, att Simons följeslagare, utspridda ända

till Alexandria, Mindre Asien och Rom, fått till följd, att ”en mängd gnostiker har vuxit upp som svampar ur jorden” (Mot Heresierna 1, 29,1) Dessa i sin tur, fortsatte St. Ireneaus, blev Valentinus följeslagare, vilka är de han angriper på ett mer direkt sätt.

► Han förklarar de många och olika sekterna genom att säga, att ”många av dem – i själva verket, vi skulle kunna säga alla – önskar att de själva vore lärare och vill bryta upp från det speciella kätteri, i vilket de blivit involverade. Genom att de skapar en uppsättning doktriner utifrån ett totalt annorlunda system av åsikter, och sen igen från andra, insisterar de på att lära ut något nytt och förklarar sig själva som grundare till vilken sorts åsikter som helst, vilka de tycks ha klarat av att kalla existerande. (Mot heresierna 1, 28,1)

● Genom information av Irenaeus och av andra kyrkofäder, som också hade att ta strid mot dessa heretiker (särskilt St. Hippolytus av Rom och St. Epifanus av Salamis), kan vi förstå, vilken stor spridning det fanns av olika grupper (Simonianer, Nikolaiter, Ofiter, Perateer, Basilidianer, Karpokratiner, Valentianer, Marcioniter...) som faller under samlingsnamnet "Gnostiker", så vi kan bara använda denna term på ett högst generellt sätt.

► Från de cirka 40 "gnostiska" heresiska skrifterna funna 1945 i Nag Hammadi (övre Egypten) får vi ett liknande intryck; varje verk innehåller sin egen speciella heresiska inriktning.

● Av variationerna som beskrivits ovan, är den Valentinianska gnosticismen den mest kända, och är

också den, som vunnit mest inflytande.

► Agerande inom Kyrkan liknade de ”en best redo att anfälla”, säger Irenaeus.

► De hade samma Heliga Skrifter som Kyrkan, men de tolkade dem annorlunda. Den sanne Guden, enligt dem, var inte Skaparen av det Gamla Testamentet; de urskilde flera ”Kristusar” bland varelserna i den himmelska världen (Eoner).

► De ansåg, att frälsningen kan erhållas:

– genom människans kunskap om sig själv som en gudomlig gnista innesluten i materien,

– att Kristi försoning består i ett uppvaknande av oss själva till denna kunskap;

– och att bara andliga människor (pneumatiokoi) är bestämda till att få frälsningen.

► Den elitistiska karaktären av sekten och dess undervärdering av den skapade världen utgör, bland andra egenskaper, huvudinnehållet i dessa heresier, de mest betydande representanterna för ”gnostikerna”.

.....

pdf | Dokument automatiskt skapad
från [https://opusdei.org/sv-se/article/
vilka-ar-gnostikerna/](https://opusdei.org/sv-se/article/vilka-ar-gnostikerna/) (2026-03-21)